

BETEGGONDOZÓ

SZAKMAISMERTETŐ INFORMÁCIÓS MAPPA

Humán erőforrás-fejlesztési Operatív Program
(HEFOP) 1.2 intézkedés

„Az Állami Foglalkoztatási Szolgálat fejlesztése”

BETEGGONDOZÓ

Feladatok és tevékenységek

Ma már a közgondolkodás is eljutott oda, hogy a betegségeket jobb megelőzni, mint kezelni. A megelőzésnek három szintje van. Az elsődleges megelőzés célja az egészségi állapot fejlesztése. Ehhez a tevékenységhez tartozik az egészségnevelés és az életmódtanácsadás, az egyéni és közösségi, illetve környezeti higiéné, a védőoltások rendszere és a kémiai és gyógyszeres megelőzés. A másodlagos megelőzés a betegségek és kockázati tényezők korai felismerése, szűrővizsgálatokkal való felderítése. A harmadlagos megelőzés a felismert betegségek esetén az egészségügyi ellátásban végzett ellenőrzések. A harmadlagos megelőzéshez tartoznak a gyógyító orvoslás részét képező módszerek is. Ekkor a cél a betegek egyensúlyi állapotának fenntartása, a lehető legjobb életminőség biztosítása, többek között a beteggondozás. A gondozás a betegségük, életkoruk, állapotuk miatt rászoruló emberek folyamatos felkutatását, állapotuk ellenőrzését illetve hatékony gyógykezelésüket jelenti. A beteggondozás alatt értjük a betegségek hosszú távú hatásainak, és következményeinek csökkentését illetve az életminőség javítását (testi és lelki szenvedéseik enyhítése, fizikai és szellemi tevékenységük támogatása) is. A beteggondozáshoz tartozik a rehabilitáció és a beteg szakellátásba való eljuttatása is. A beteggondozás folyhat intézményekben és otthon is.

Az otthoni beteggondozás fogalma

Magyarországon a beteg otthonában történő gondozására anyagi támogatással 1996 óta van mód. Az otthoni egészségügyi ellátás során a beteg és családja otthonában részesül az egészségügyi intézményekkel és felszerelésekkel kapcsolatos ellátásban, melyek az egészség fenntartásához,- az egészségneveléshez- a betegség megelőzéséhez- a betegség diagnosztizálásához és kezeléséhez- a tünetkezeléshez és a rehabilitációhoz szükségesek.

Az otthoni beteggondozás önálló, (saját felelősséggel végzett) tevékenység, amely lehetővé teszi, hogy ha a beteg kezdeményezi, a kórházi ellátás helyett, vagy azt lerövidítve az otthonában gyógyulhasson (állapota stabilizálódjon, rehabilitációban részesüljön).

Beteggondozóval találkozhatunk akkor, ha pl. idős vagy beteg hozzátartozónkat otthon szeretnénk ápolni, gondozni és ehhez segítséget hívunk. A beteggondozó segíti a beteget otthonában is. Például rendszeresen megméri vérnyomását, pulzusát, hőmérsékletét. Segíti

a mozgásban, az öltözködésben, tisztálkodásban, étkezésben. Beadja a gyógyszereket, injekciókat. Megágyaz, rendben tartja a beteg ágyát, környezetét. Tartja a hozzátartozókkal a kapcsolatot.

Beteggondozóval találkozhatunk a tüdőgondozóban is. A beteggondozó itt kapcsolatot tart azokkal a betegekkel, akik rendszeres ellátásra szorulnak, folyamatos ellenőrzésre járnak (pl. daganatos, asztmás, tüdő tuberkulózisos betegek). Rendszeresen berendeli őket, kikérdezi állapotukról, ezt az orvosnak jelzi. Betegoktatást végez, pl. asztmásoknak a gyógyszerpumpa használatának megtanítása.

Melyek a jellemző feladatok, tevékenységek ebben a szakmában?

A gondozói tevékenység során a beteggondozó módszeresen megvizsgálja a beteg szükségleteit és igényeit, megtervezi az ápolási, a gondozási beavatkozásokat. A gondozási folyamat alatt olyan kapcsolatot alakít ki, olyan közeget teremt, amely elősegíti a gyógyulást.

Feladata a beteg ágyának rendben tartása, az ágyazás és ágyneműcsere, illetve a kényelmi és a felfekvést megakadályozó eszközök szükség szerinti biztosítása, alkalmazása. A beteggondozó megtervezi a beteg napirendjét a családtagok segítségével. Tevékenységéhez tartozik továbbá az étkezés, diéta megtervezése (dietetikus szaktanácsadásával), az etetés, szükség esetén szondán át történő táplálás. Segíti a tisztálkodásban, szükség esetén megmosdatja, fürdeti, zuhanyoztatja. Segíti, illetve elvégzi a száj, haj-, szem-, fül-, orr ápolását. Elvégzi a fül, orr-, szemcseppentéseket. Feladata, hogy segítse a beteget kiválasztási szükségleteinek elvégzésében. Segíti a WC használatot, szükség esetén ágytálaz, katéterez, hashajtót, beöntést ad, pelenkázza.

A beteggondozó szakápolási feladatokat lát el. Megfigyeli a beteget: pulzust, vérnyomást, lázat mér; figyeli a légzést, kiszáradást, állapot-rosszabbodást. Ismeri a gyógyszerek hatásait és nem kívánt mellékhatásait. Ez alapján beadja, illetve kikészíti a betegnek a szükséges gyógyszereket, injekciókat, infúziókat. Szükség esetén - orvosi utasításra - vért vesz. Feladata lehet, hogy kezelje a sebeket (kötéscsere, sebtisztítás, öblögetés-borogatás, váladékozás megítélése, sebváladék tenyésztés).

A beteggondozó légzőszervi gondozást (oxigén terápia kivitelezése, gépi lélegeztetés, mesterséges légső szájadék kezelése) illetve hőkezeléseket (borogatások, gőzinhálálás) is végez.

Az orvos és a gyógytornász javaslatára a beteg mobilizálását is elvégzi. Segíti a felülésben, felállásban, járásban, sétálásban. A felfekvést megakadályozandó mozgatja a beteget az ágyában, illetve felfekvést megakadályozó eszközöket használ.

Milyen anyagokkal, eszközökkel kell dolgoznia?

Minden gondozási feladat más-más berendezést, eszközöket, műszereket, gépeket, illetve anyagokat igényel. Az általános gondozás munkaeszközei a gyógyszerek, tisztálkodó szerek (például szappan, sóborszesz), ágytálak, kacsák, fertőtlenítőszeresek, lázmérő, vérnyomásmérő, stb. Kötszerek, sebápoló szerek: pólyák, géz, vatta, tapaszok, csipeszek, ollók, sínek és egyéb rögzítők, kenőcsök, tinktúrák, fertőtlenítőszeresek. Kezeléshez szükséges munkaeszköz: fecskendő, katéterek, szondák, infúziós készülékek. Védőeszközök: köpeny, fityula, szájmasc, gumikesztyű, stb. Dokumentációs anyagok: lázlapok, ápolási napló, átadási napló, vizsgálati napló, elektronikus adatfeldolgozó berendezések.

Hol végzi a munkáját?

A beteggondozó munkáját intézményes keretek között kórházban, gondozókban (tüdőgondozó, bőr- és nemi beteggondozó, onkológiai gondozó, pszichiátriai gondozó, addiktológiai gondozó), hospice (haldokló) gondozást végző intézetekben (hospice otthon, kórház, nappali kórház), idősek otthonában vagy a beteg otthonában (házi gondozás formájában) végzi. A környezet többnyire zárt, kórházi jellegű intézmény vagy elfogadható minőségű lakás, például önálló szoba, állandó melegvíz, stb.

Munkája során kikkel kerül kapcsolatba, kikkel van dolga?

A beteg gondozó munkája során a betegekkel kerül a legszorosabb kapcsolatba, akik különböző mértékben szorulnak gondozásra.

„Teljes gondozásra szorulónak kell tekinteni azt a beteget, aki a mindennapi életvitel alaptevékenységei közül (táplálkozás, tisztálkodás, öltözködés, széklet- és vizeletürítés, önálló helyzetváltoztatás /felkelés, lefekvés/) hármat vagy annál többet más személy

igénybevétele nélkül nem képes elvégezni, és betegsége miatt szakápolásra is szorul.” – írja elő a szabályzat.

Részleges gondozásra szorul az a beteg, aki a mindennapi életvitel alaptevékenységei közül legalább két tevékenységet más személy igénybevétele nélkül nem képes elvégezni, és betegsége miatt szakápolásra is szorul. Önálló az a beteg, aki a mindennapi életvitel alaptevékenységeit más személy igénybevétele nélkül képes elvégezni, de ugyanakkor betegsége, kialakult állapota miatt szakápolási feladatok elvégzésére van szüksége, pl. stoma kezelés, gégetisztítás, lábszár fekély kezelése, műtét utáni seb kezelése, mesterséges táplálás és gyógyszerelés. Együttműködik a gyógyítást végző munkacsoport tagjaival: szakápolóval, a vezetővel, például az osztályos főnővérrel, a segédápolókkal, kiegészítő ápolószeméllyel, az orvosokkal. Együttműködhet egyéb egészségügyi dolgozókkal, szociális hivatalok munkatársaival, például szociálismunkással, családgondozóval, a körzeti ápolóval, lelkésszel, esetenként a hatóságokkal, például az anyakönyvi hivatallal. A szakemberek közötti jó együttműködés fontos, hisz csak együtt, egymás munkáját támogatva lehet eredményes gyógyító tevékenységet folytatni, aminek középpontjában mindig a beteg, mint ember és nem a betegség kell, hogy álljon.

Miért szép és vonzó ez a szakma?

A beteggondozó munkája során nagyon sok olyan emberrel találkozik, akik sokat szenvednek, fájdalmaik vannak, elesettek, segítségre, gondozásra szorulnak. A beteggondozó ápolási, gondozási munkájával, együttérzésével, biztatásával sokat segíthet a szenvedő embereknek. Ezek a pillanatok a hivatás talán legszebb pillanatai. Aki szeret tevékenyen segíteni, szereti az együttérzést, odafigyelést igénylő munkát, illetve szeret valakire ráhangolódva dolgozni, az örömét találja a beteggondozó hivatásban.

Követelmények

Milyen fizikai igénybevétellel, megterheléssel jár a munkavégzés?

A beteggondozó naponta több órán keresztül, álló, helyzetben végzi munkáját. Gyakran kell helyzetet változtatnia, például otthoni ápolásban sokszor emel, mosdat, ágyaz stb.

Pszichés megterhelés a beteg hozzátartozóival való kapcsolattartás, valamint a felelősségvállalás az otthon végzett beavatkozások miatt.

Milyen környezeti ártalmakkal, hátrányokkal járhat a szakma gyakorlása?

A beteggondozó munkája során sok emberrel közeli testi kontaktusba kerül (érintés), így csepp- és szérumszórásnak van kitéve. Baleseti veszélyt rejt magában továbbá a gyúlékony anyagok használata (gázok, oxigén), illetve az áramütés veszélye is fennáll. A jelentős pszichés terhelés kiégést okozhat, valamint a túlfáradás is jelentkezik.

Milyen egészségügyi követelményeket támaszt ez a szakma?

Fontos tudni, hogy minden foglalkozásnak szigorú egészségügyi alkalmassági feltételei vannak.

A fontosabb szempontok közül néhányat kiemelünk, tájékoztató jelleggel:

- jó látás,
- ép hallás,
- jó beszélőképesség,
- karok, kezek, ujjak fokozott használata,
- fokozott figyelem,
- együttműködés,
- jó állóképesség.

A foglalkozás gyakorlása során felmerülő kockázati tényezők:

- érzelmi megterhelés,
- allergizáló anyagok,
- veszélyes anyagok használata.

Milyen egyéb tulajdonságok megléte kedvező ebben a szakmában?

A hosszú órákon át tartó álló helyzetben végzett munkát bírni kell. A beteggel nagyon sokszor testi kontaktusba kell lépni. A beteggondozó alapvető munkaeszköze a keze,

illetve az egész teste, ez bizony fizikai erőnlétet is igényel. Mivel a beteggondozó betegekkel foglalkozik, ezért a jó munkavégzés alapvető feltétele a beleérző hozzáállás, segítőkészség és a kapcsolatteremtő képesség. Fontos, hogy megtalálja a megfelelő kapcsolatot a gondozottal, mert az ápolás, gondozás során a betegnek ugyanolyan fontos szerepe van, mint a gondozónak. Ha nem tudnak együttműködni, akkor nem sokat ér az ápolás, gondozás. Biztatni is kell, lelket kell önteni belé, tanácsokat adni a jövőre, segíteni, elfogadtatni az esetleg megváltozott testi állapotát.

Milyen tantárgyakban kell jó eredményt elérni ehhez a szakmához?

Beteggondozó lehet valaki ápolói, diplomás ápolói, szakápolói végzettséggel. Ezek a képzések biológiai, fizikai és pszichológiai ismeretekre épülnek. Ezekből a tantárgyakból érdemes jól teljesíteni. Hasznos lehet az alapvető számítógépes ismeret, hisz az adminisztrációt számítógépen végzik.

Milyen érdeklődési kör a legelőnyösebb ebben a szakmában?

A beteggondozó szakmát választók szeretnek olyan tevékenységet végezni, amellyel segítenek másoknak életük vagy egészségük javításában, helyreállításában. Kedvelik a gondoskodást és szeretnek mások problémáin segíteni. Szeretnek team munkában dolgozni.

A beteggondozó munkában vannak olyan tevékenységek, melyek szigorú szakmai előírások szerint folynak, vagyis fontos, hogy világosan meghatározott lépések szerint végezze feladatát, szeresse a szervezett, meghatározott sorrendet követő tevékenységet.

Szakképzés

A beteggondozó **képzés célja** olyan szakemberek képzése, akik tevékenységük során elvégzik a rájuk bízott betegek ápolásával kapcsolatos alapápolási feladatokat. Ezen belül segítik a különböző életkorú beteg/egészséges embereket fiziológiás és magasabb rendű szükségleteik kielégítésében. A beteg állapotának és igényeinek megfelelően segítséget

nyújtanak a mozgásban, pihenésben, táplálkozásban, higiénében, a kiválasztási funkciók, megfelelő testhőmérséklet megtartásában és az oxigénszükséglet biztosításában. Előkészítik a szükséges eszközöket a különböző eszközös és laboratóriumi vizsgálatokhoz, valamint a diagnosztikus és terápiás beavatkozásokhoz.

Előképzettség

A képzésben való részvétel előfeltétele alapfokú iskolai végzettség, betöltött 18 életév, és egészségi alkalmasság.

Képzési idő

A képzési idő 2 év, az elmélet és gyakorlat aránya 50-50 százalék.

A szakképzés elméleti és gyakorlati tárgyai

Társadalomismeret, Az egészséges ember, Általános klinikai ismeretek, Kommunikációs ismeretek, Személyiségfejlesztési gyakorlat, Gondozási alapismeretek, Ápolási alapismeretek, Mozgásszervi betegségben szenvedők ápolása, Keringési rendszer betegségeiben szenvedők ápolása, Légzőrendszer betegségeiben szenvedők ápolása, Emésztőrendszeri betegségben szenvedők ápolása, Vizeletkiválasztó rendszer betegségeiben szenvedők ápolása, Reprodukciós rendszer betegségeiben szenvedők ápolása, Vértképző és immunrendszer betegségeiben szenvedők ápolása, Idegrendszer betegségeiben szenvedők ápolása, Pszichiátriai betegségben szenvedők ápolása, Az endokrin rendszer betegségeiben szenvedők ápolása, Intenzív ellátást igénylő betegek ápolása, Hospice ellátás.

A képzéshez szakmai gyakorlat kapcsolódik, a következő területeken: ápolási-gondozási intézmény, belgyógyászati osztály, baleseti sebészeti/ortopédiai osztály, kardiológiai osztály/részleg, sebészeti osztály, urológiai osztály/szakrendelő, szülészeti-nőgyógyászati osztály, neurológiai osztály/szakrendelő, pszichiátriai osztály, szemészeti osztály/szakrendelő, fül-orr-gégészeti osztály/szakrendelő, bőrgyógyászati osztály/szakrendelő, központi intenzív osztály, otthonápolási szolgálat, hospice, csecsemő- és gyermekosztály.

A szakképesítés vizsgakövetelménye

A szakmai vizsga írásbeli, szóbeli és gyakorlati vizsgarészből áll. Az írásbeli vizsgán a vizsgázók nyílt és zártrendszerű kérdésekből álló feladatlapot oldanak meg. Az írásbeli vizsga feladatai felölelik a teljes tananyagot.

A szóbeli vizsga tantárgyai: az ápolás és a gondozás alapjai, klinikai ápolás.

A gyakorlati kérdések az ápolási feladatok köréből klinikai környezetben valós vagy szituációs helyzeteket, (feladatokat, folyamatokat) dolgoznak fel, melyek alkalmasak a vizsgázók kompetenciáinak a megítélésre.

A gyakorlati vizsga során a vizsgázók problémamegoldó, szenzoros és verbális kommunikatív, együttműködési, empátiás, logikai és együttműködési képességeit értékeli.

Kapcsolódó foglalkozások

Általános ápoló,

Szociális gondozó és ápoló,

Klinikai szakápoló,

Szakasszisztens.

Szakápoló,

Mentőápoló,

Általános asszisztens,

A szakmával kapcsolatos további információk részletesen a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet: www.nive.hu honlapján található, Szakképzési dokumentumok címszó alatt.

Kereseti lehetőségek:

Az egyes foglalkozások átlagkereseti statisztikáját – több évre visszamenőleg – az Állami Foglalkoztatási Szolgálat honlapján teszi közzé, a Statisztika menüpontban (egyéni bérek és keresetek statisztikája).

Elérhetőség: www.afsz.hu

Elhelyezkedési lehetőségekről tájékozódhat az Állami Foglalkoztatási Szolgálat kirendeltségein, a www.afsz.hu internetes elérhetőségen, vagy mobiltelefonon a <http://wap.afsz.hu> linken.

Kiadja: Foglalkoztatási és Szociális Hivatal

Felelős kiadó: Pirisi Károly főigazgató

Ez a kiadvány az Európai Unió és a Magyar Állam társfinanszírozásával 2005-ben készült. Aktualizálva 2008-ban. A jelen dokumentum tartalma nem feltétlenül tükrözi az Európai Bizottság a tárgyra vonatkozó hivatalos véleményét.